Emina CĂPĂLNĂŞAN
Ana-Maria RADU-POP
(Universitatea de Vest din Timişoara)

Fixarea modului conjunctiv: tipar gramatical vs model comunicativ-funcțional

Abstract: **(Teaching the Conjunctive: grammatical pattern vs functional communication model)** Regardless of the fact that Romanian as a foreign language had won its right as independent 29 subject for quite a while, only lately modern materials, which to convey the new teaching techniques, appeared; however, partially – fragmentarily and matchlessly if it were to refer to a notebook, for instance. In spite of the fact that, following tradition, Grammar having a central role is not a negative aspect in itself, the way in which it is exposed to the student is defective, the classic pattern to use a rule is only partially crossed; thus, you can still find many exercises like: fill in, conjugate, match etc. The purpose of this paper is to offer suggestions of how to create exercises based on functional communication, useful in learning a problematic grammatical issue for foreigners learning Romanian – the Conjunctive.

Keywords: Romanian as a foreign language, teaching techniques, the Conjunctive, exercises, functional communication

Rezumat: În ciuda faptului că limba română ca limbă străină şi-a câştigat dreptul de disciplină de sine stătătoare de multă vreme, abia în ultimul timp au apărut materiale moderne care să reflecte noile tehnici de predare, parțial însă, fragmentar şi neunitar la nivelul unui manual, de exemplu. Deşi faptul că, mergând pe linia tradiției, gramatica continuă să ocupe un rol central nu este o chestiune negativă în sine, modul în care aceasta este expusă cursantului este defectuos, nedepăşindu-se decât parțial tiparul clasic de actualizare a unei reguli învățate prin exerciții de tipul: completați, conjugați, potriviți etc. Rolul acestei lucrări este de a oferi sugestii privind elaborarea unor exerciții comunicativ-funcționale pentru învățarea şi fixarea unui mod problematic din perspectiva limbii române ca limbă străină – conjunctivul.

Cuvinte-cheie: limba română ca limbă străină, tehnici de predare, conjunctivul, exerciții, comunicare funcțională

Începuturile predării limbii române în străinătate sunt asociate cu prima jumătate a secolului al XIX-lea, când a fost introdus primul curs de limba română la Universitatea din Sankt Petersburg. În timp, numărul universităților din străinătate care oferă cursuri de limba română pentru străini a crescut semnificativ, spațiul academic nefiind pasiv la creşterea numărului celor care doresc să învețe limba română. (http://www.ilr.ro/lectorate/). Într-un astfel de context, s-a conturat ideea elaborării unui curs practic de limba română care să servească atât profesorului, cât şi cursantului.

Referitor la primele materiale didactice concepute în acest sens, A. Mateescu notează: „La început, s-au elaborat manuale de mici dimensiuni, într-o viziune cam fragmentaristă şi cu lacunele inerente pionieratului, s-au întocmit culegeri de exerciții, ceva mai numeroase şi, ulterior, ministerul de resort a preluat sarcina elaborării unor manuale unice. Uşor standardizate şi supuse cenzurii […], aceste instrumente de lucru au rămas neschimbate şi, cu timpul, s-au «volatilizat», din pricina lipsei de resurse, a celor responsabili de reeditarea lor." (Mateescu 2003, 5, *apud* Iliescu 2003, 21)

BDD-A28943 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:09 UTC)

Având în vedere vechimea disciplinei şi manualele apărute, în prezent, e destul de uşor să alcătuim liste de manuale sau de diverse materiale auxiliare, dificultatea apare însă în momentul folosirii acestora; se pune problema actualității lor, a utilității lor, a posibilității utilizării dialogurilor sau a textelor în viața reală. De exemplu, cursul *Limba română. Anul pregătitor. Semestrul I începători*, 1975, întocmit de un colectiv de profesori de la Universitatea din Bucureşti, condus de G. Sandală, cuprindea 12 lecții menite a fi predate pe parcursul celor 120 de ore aferente semestrului I. La sfârşitul anului 1975 apare al doilea manual coordonat de acelaşi colectiv: *Limba română pentru anul pregătitor. Semestrul I*, care însă cuprindea texte dificile referitoare la industria şi la economia României. Ultimul manual amintit de Ada Iliescu este *Manual de limba română ca limbă străină (pentru studenți străini – pentru vorbitorii străini – pentru românii de pretutindeni)*, apărut în 2002, împărțit în 17 lecții tematice. Acesta are două părți: prima parte urmărește însuşirea structurilor fundamentale ale limbii, iar partea a doua prezintă flexiunea verbală (Iliescu, *op. cit.*). Chiar titlul indică faptul că lucrurile se grupează în jurul unor elemente de gramatică.

Odată cu aderarea României la Uniunea Europeană, limba română a căpătat statut de limbă oficială europeană, apărând însă şi obligativitatea de a respecta cerințele Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi privitoare la învățarea, predarea şi evaluarea competențelor lingvistice. Aşadar, în teorie, cursurile au în vedere „nu numai însuşirea structurilor fundamentale ale limbii române, dar şi aplicarea acestora în conversaţia curentă. Se urmăreşte dezvoltarea competenţelor lingvistice stabilite de Cadrul European Comun de Referinţă pentru Limbi şi anume: înţelegerea limbii vorbite, exprimarea orală, înţelegerea limbii scrise, redactarea corectă a unui text scris, interacţiunea în conversaţie.” (http://www.philippide.ro/diaspora%20culturala_2009/11%20I.%20STERPU.pdf)

În acest context, gramatica unei limbi străine nu trebuie privită ca set de reguli şi excepții de la reguli care trebuie memorate, ea fiind în esență un mecanism de punere în mişcare a limbii care facilitează comunicarea vorbitorilor. Prin urmare, învățarea unei limbi nu înseamnă însuşirea unor reguli ortografice/ortoepice/de punctuaţie/ gramaticale, la care se adaugă, poate, mai multe excepții. De asemenea, fluența într-o limbă străină nu se dobândeşte prin rezolvarea unor exerciții de gramatică (în mod individual, consecutiv, într-un ritm previzibil şi monoton), iar un curs practic nu presupune întâlnirea cu exerciții bazate pe aplicarea mecanică a unor elemente teoretice. În felul acesta, elemente precum problematizarea, înțelegerea, personalizarea sunt complet ignorate. A vorbi despre o regulă e o coordonată insuficientă, a-l implica pe cursant înseamnă deja un pas spre înțelegere.

Învățarea unei limbi trebuie să pornească de la însuşirea unor sintagme, nu de la memorarea unor paradigme şi trebuie să aibă ca obiectiv construirea unui discurs şi adaptarea lui la scopul comunicării, la interlocutor şi la situația de comunicare.

Astfel, la finalul unui curs, studentul trebuie să primească răspunsul la următoarele întrebări:

- ▶ CE AM ÎNVĂȚAT AZI?
- ▶ CU CE SCOP?
- ▶ CU CE NE POATE AJUTA CURSUL ÎNTR-O SITUAȚIE REALĂ?

În concluzie, gramatica este şi trebuie să rămână o unealtă. Ea însoțeşte procesul

BDD-A28943 © 2018 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:09 UTC)

de învățare, nu este motivul și nici obiectivul învățării unei limbi. Concret, azi nu am învățat modul conjunctiv, ci să vorbim despre dorințe, posibilități, constrângeri. Am învățat să facem diferența între contextele cu **TREBUIE SĂ și VREAU SĂ**, între **ȘTIU SĂ și NU POT SĂ**.

Așadar, în loc de a prezenta reguli și de a face exercițiile clasice de repetiție, completare, traducere și conjugare (aplicații care ignoră nevoile de comunicare), putem să includem structurile pe care le urmărim în exerciții care pornesc de la niște întrebări personale de tipul: *Ce trebuie să faci la școală/la serviciu?; Ce vrei să faci în weekend?* etc. În felul acesta folosim elementul gramatical pentru a învăța să comunicăm, nu folosim alte elemente pentru a învăța gramatica.

În felul acesta, avantajele pentru cursanți ar putea fi:

- descoperirea unor elemente noi pe cont propriu;
- colaborarea și munca în echipă;
- găsirea unor explicații personale și însușirea rolului de profesor;
- gradul sporit de atenție;
- apariția motivației;
- implicarea participativă;
- dobândirea încrederii de a vorbi;
- independența în a se exprima.

Pentru profesor, avantajele sunt:

- dobândirea abilității de a anticipa problemele cu care se confruntă un cursant;
- atingerea **nu** doar a competențelor lingvistice.

În privința materialelor, putem spune că, pe lângă un suport de curs, e necesar un dicționar clasic/vizual/online/ sau chiar aplicații online, dar și creioane/markere care să faciliteze înmagazinarea și pe cale vizuală a unor informații.

Principiile care stau la baza organizării unui astfel de curs:

Înainte de curs:

– profesorul elaborează un plan;
– profesorul anticipează sau știe că o anumită structură pune probleme;
– pornește de la ideea că o singură lecție acoperă mai multe probleme gramaticale.

În timpul cursului:

– profesorul este un moderator, un ghid;
– profesorul observă și discută structurile problematice după ce exercițiul s-a terminat;
– explicațiile se repetă și se completează cu ajutorul cursanților, prin intervenția lor;
– predarea este centrată pe student, *individualizată*.

În felul acesta:

– teoria predată și redată se rezumă la transmiterea unei informații cu ajutorul structurii învățate;
– greșeala ca observație sau model negativ devine prilej de noi discuții;

BDD-A28943 © 2018 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:09 UTC)

– cursantul este un participant la un act de comunicare;

– colegul este un interlocutor, coechipier;

– profesorul este mediator.

Întrucât modul conjunctiv nu presupune dificultăţi majore de înţelegere a modului în care funcţionează structural, etapa citirii unui text care conţine structuri cu conjunctivul poate fi rapid bifată. Aşadar, discuţia poate porni cu întrebarea: *Ce e SĂ?* După ce structura gramaticală vizată este scoasă din context, cursanţii pot discuta cu privire la ce anume transmite structura respectivă, în ce contexte apare, după ce verbe (ce au verbele în comun, prin ce se diferenţiază). Abia în final, cursanţii primesc lămuriri referitoare la structură.

Pe scurt, aplicăm un model simplu: **observă → compară → integrează** (în rândul elementelor deja învăţate, în sistemul lor lingvistic, într-o posibilă situaţie de comunicare).

Putem începe de la diferenţele:

Eu merg la universitate zilnic. → Eu vreau să merg în excursie zilnic.

E evidentă schimbarea: *merg – să merg*.

Ce înseamnă: *Eu SĂ MERG?!

Se marchează diferenţele, se fac paralele, se discută şi se lămuresc posibilele probleme.

Se pune accent pe formele inexistente în limba maternă a studentului, dar frecvente în română:

I like to travel.; *Ich mag reisen.*

*Îmi place a călători. → Îmi place să călătoresc.

În cazul modului conjunctiv, predarea propriu-zisă nu ridică probleme deosebite, astfel că nu vom insista asupra acestei etape. Pe de altă parte însă, fixarea acestui mod, din cauza dificultăţilor de ordin formal (persoanele a III-a singular şi plural[1]), presupune numeroase reluări şi, din acest motiv, profesorul se vede pus în situaţia de a găsi un număr (cât mai) mare de materiale variate, eficiente şi atractive. Limitate de spaţiu sau de convingerile autorului în materie de predare a unei limbi străine, manualele existente (mai vechi sau mai noi) nu oferă suficient de multe exerciţii *variate*, *eficiente* şi *atractive*, astfel încât, la un moment dat, se ajunge inevitabil la necesitatea elaborării unor materiale proprii. Astfel, pornind de la valorile modului conjunctiv, notăm în continuare câteva sugestii care pot fi utile în conceperea unor exerciţii cât mai diverse, interesante şi utile pentru fixarea acestui mod.

Conjunctivul poate fi folosit pentru a exprima:

1. ***Ce*** trebuie ***să ştie, ce*** trebuie/poate ***să facă*** *cineva, ce* ***competenţe*** sunt necesare pentru o anumită activitate.

1. Una dintre provocările profesorului de limba română ca limbă străină este de a-l determina pe cel care învaţă limba română să depăşească tiparul şcolăresc de repetare a unor forme, eterna raportare la prezent, reluarea în minte a diferenţelor merge – să meargă şi de a-i transmite un mod natural de a se exprima şi de a reacţiona, asemenea unui nativ pentru care să lucreze, să facă, să vorbească nu sunt decât nişte automatisme, nu nişte structuri în care apare MODUL CONJUNCTIV.

BDD-A28943 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:09 UTC)

❑ **Sugestii pentru exerciţii**

Cursanţii pot elabora sau completa:

- ✓ anunţuri pentru locuri de muncă – cu accentul pe competenţele pe care trebuie să le aibă candidatul
- ✓ fişa postului – cu sublinierea sarcinilor pe care trebuie să le îndeplinească angajatul
- ✓ drepturile şi obligaţiile părţilor într-un contract/înţelegere/pariu (nu doar contractul în sens juridic, ci orice înţelegere, inclusiv, de ex., cea tată-copil)

În funcţie de nivelul şi profilul cursanţilor, exerciţiile propuse pot avea grade diferite de complexitate. De exemplu, cursanţilor li se poate cere ca, pornind de la un text dat, să găsească verbele care lipsesc şi să le pună la conjunctiv prezent (**a**) sau, pe baza unui model, să construiască alte exemple (**b**).

Căutăm assistent manager. Colegul/ colega nostru/noastră trebuie....

- ➢ ..... organizat(ă), eficient(ă), amabil(ă)
- ➢ ..... abilităţi de comunicare
- ➢ ..... bine limba română
- ➢ ..... cel puţin o limbă de circulaţie internaţională

a

Căutăm assistent manager. Colegul/ colega nostru/noastră trebuie....

- ➢ *să fie* organizată, eficientă, amabilă
- ➢ *să cunoască* bine limba română
- ➢ .....
- ➢ .....

b

Dacă ia note bune la şcoală, Dănuţ poate să....

- ➢ ..... fotbal în fiecare zi
- ➢ ..... în parc cu prietenii
- ➢ ..... dulciuri
- ➢ ..... la chitară

a

Dacă ia note bune la şcoală, Dănuţ poate să....

- ➢ *joace* fotbal în fiecare zi
- ➢ *să meargă* în parc cu prietenii
- ➢ .....
- ➢ .....

b

2. ***Cum*** trebuie ***să fie*** *cineva* sau *ceva* sau *ce* ***calităţi/caracteristici*** *trebuie să aibă cineva/ceva* – persoana/vacanţa perfectă/casa dorită etc.

❑ **Sugestii pentru exerciţii:**

- ✓ exerciţiile pot fi construite în jurul idealului imaginat de cineva cu privire la un apartament/o vacanţă/soţ-soţie/îmbrăcăminte/încălţăminte/maşini etc.;
- ✓ reclame – descrierea proprietăţilor unui produs/profilul unui produs;
- ✓ anunţuri – cu accentul pe calităţile pe care trebuie să le aibă candidatul (v. *supra*).

BDD-A28943 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:09 UTC)

Deoarece mulți cursanți au dificultăți în a-și imagina/a descrie fără un suport vizual locuri, obiecte, situații etc., folosirea unor ilustrații este bine-venită. Pentru un plus de dificultate, recomandabil ar fi să se pornească de la aspecte negative, cursantul putând astfel să-și construiască varianta ideală în opoziție cu ceea ce vede. De ex., figura 1 – imaginea unei ședințe în care toată lumea este plictisită, ar putea constitui punctul de pornire pentru o activitate a cărei cerință să fie descrierea unei ședințe de lucru interesante, iar figura 2 – l-ar putea ajuta pe cursant să-și imagineze o vacanță în care să fie vreme bună, participanții să poată face diverse activități în aer liber etc.

Fig[2]. 1

Fig. 2

3. Pentru a da ***sfaturi***, ***recomandări,*** pentru a exprima ***interdicții***

❑ **Sugestii pentru exerciții:**

Cursanții pot elabora sau completa:

- ✓ horoscoape: *Racii trebuie **să aibă** grijă la....; Leii vor întotdeauna **să câștige**, dar în această perioadă trebuie **să fie** mai temperați...; Peștii trebuie **să fie** atenți la sănătate* etc.;
- ✓ modele comportamentale, tehnici de supraviețuire, instrucțiuni de utilizare etc. ⇒ este vorba de toate acele situații în care specialiștii (din orice domeniu!) vorbesc despre ce ar trebui să facă sau nu, cum ar trebui să se comporte sau nu **cititorul, ascultătorul radio, telespectatorul**.

În cazul anunțurilor, al reclamelor, al horoscoapelor, al modelelor comportamentale etc. pe care cursantul trebuie să le construiască, este recomandat să fie avute în vedere și echivalentele autentice ale acestora – în variantă scrisă, audio sau multimedia, pe care cursantul le poate lua drept model la începutul sau la sfârșitul demersului său. De exemplu, dacă cerința presupune redactarea unor sfaturi pentru cei care călătoresc în alte țări, pot fi folosite informațiile de pe siteul MAE fie la începutul exercițiului, ca model, fie la finalul exercițiului – pentru comparare.

MAE **recomandă** cetăţenilor români care se află în India:

„*Să evite* deplasările în zonele montane ale Indiei în timpul musonului.

Să evite circulaţia pe timp de noapte, locurile aglomerate [...].

2. Desenele sunt realizate de Lucia Conțan.

BDD-A28943 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:09 UTC)

Să păstreze în locuri sigure documentele [...].
Să încuie maşinile [...].
Să respecte anunţurile sau recomandările autorităţilor locale! [...]"
(http://www.mae.ro/node/3703)

4. Intenția/dorința/necesitatea de a schimba o stare de fapt și motivarea acestei intenții/dorințe

❑ **Sugestii pentru exerciții:**

Se pornește de la o stare de fapt (cineva are un loc de muncă/apartament/mod de viață etc.) – care trebuie sau se vrea schimbată. Astfel de exerciții sunt utile și pentru că pun în paralel formele de indicativ prezent cu cele de conjunctiv, într-un mod mai puțin artificial decât o fac exercițiile de tipul *Puneți verbele de la indicativ prezent la conjunctiv prezent*.

Exemplu: *Dan este inginer și lucrează la o companie multinațională. Pentru că are un program foarte încărcat, responsabilități mari și șefi mulți, Dan vrea să... ..... (lucreze pe cont propriu. Vrea să aibă mai mult timp liber pentru el și să fie independent* etc.*)*.

5. ***Scopul***

❑ **Sugestii pentru exerciții:**

Se pornește de la o situație concretă, în care cineva face ceva, iar cursantul trebuie să-și imagineze scopul în care sunt făcute acțiunile respective:

Exemplu: *Andreea merge în fiecare zi 10 km cu bicicleta și jumătate de oră pe jos ca să.....(să slăbească/să fie în formă/să câștige un pariu/să se antreneze* etc.).

6. Posibilitatea, probabilitatea

❑ **Sugestii pentru exerciții:**

Cursanții pot elabora sau completa:

✓ evoluția probabilă a ceva sau a cuiva: a unui jucător/a unei echipe la un turneu etc.: *E posibil* ***să câștige*** *primul meci* etc., a economiei în lume/în țara noastră: *E posibil* ***să crească*** *prețul la....* etc. prognoza meteo: *E posibil* ***să ningă*** etc.

Se poate porni și de la situații concrete pe baza cărora cursanții trebuie să-și imagineze ce se poate sau nu întâmpla:

Exemplu: *Ionel s-a hotărât să meargă la mare cu mașina. Are carnet de două luni, conduce o mașină foarte veche, nu are roată de rezervă și nici asigurare. Ce se poate întâmpla pe drum?..... ..... (E posibil să se strice mașina/să facă accident/să facă pană, să-l oprească poliția* etc.).

Sugestiile prezentate, departe de a fi spectaculoase sau singulare, reprezintă o îndepărtare de un anumit tip consacrat de exerciții gramaticale, rigide și cu eficiență redusă pentru cursant, dar, întro oarecare măsură, comode pentru profesor, o ieșire din

BDD-A28943 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:09 UTC)

previzibilitate, monotonie şi o apropiere a performanţei cursantului de firescul unei comunicări reale. Aşa cum am mai precizat, o limbă străină trebuie practicată, însuşită prin uz. Fără exerciţiu, fără un „antrenament" constant al capacităţii de înţelegere şi exprimare liberă/controlată (CONVERSAŢIA), gramatica şi cuvintele izolate sunt inutile. Nu vorbim conjugând la toate persoanele şi nu vorbim în serii sinonimice/ antonimice etc.

Izvoare

http://www.mae.ro/node/3703.

Referinţe bibliografice

http://www.ilr.ro/lectorate/.

Iliescu, Ada. 2003. *Gramatica practică a limbii române pentru străini*. Craiova: Universitaria.

Sterpu, Iolanda. *Predarea limbii române la Universitatea „Jean Monnet" din Saint-Etienne (Franţa)*, http://www.philippide.ro/diaspora%20culturala_2009/11%20I.%20STERPU.pdf

BDD-A28943 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:09 UTC)